СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 91. Джерзи Сити, Н. Дж., середа, 20. квітня, 1927. VOL. XXXV. No. 91. Jersey City, N. J., Wednesday, April 20. 1927. THREE CENTS

ВЕЛИКОДНА ПИСАНКА

зявиться в українських хатах в день Христового Воскресення, звеселить наше серце і пригадає рідний край з його гагілками, весною і радістю. Пригадає і кривавий польський наступ, який повела Польща на сам наш Великдень пропамятного 1919 року, пригадає наступ армії Галлера і поневолення рідного краю. Пригадає недавну ще славу і живих ще інвалідів, що ту славу творили. А з тим і пригадає нам наш людський і братній обовязок зложити хоч дрібну жертву і вислати її на допомогу нашим інвалідам, Рідній Школі і політичним вязням через:

OBYEDNANYE, P. Office Box 411, Philadelphia, Pa.

ДИСКУСІЯ ЗА ВІДНОСИНИ КАТОЛ. ЦЕРКВИ ДО ДЕРЖАВИ Й НАРОДА НЕ ВТИХАЄ

МАРШЕЛ ЗНОВА СТАВИТЬ ПИТАННЯ СМИТОВИ, АЛЕ СЕЙ НЕ ХОЧЕ ВІДПОВІДАТИ.

НЮ ЙОРК, 18. квітня. — Лист нюйорського губернатора Смита про відношенне межи католицькою церквою а державою, який сей написав у відповідь на запити нюйорського адвоката Чарлза Маршела, викликав широке зацікавленне серед американського громадянства. Про лист уже заявилося богато людий, як звичайно, одні з похвалами, другі з критикою. Демократи, прихильні Смитови, та католики підносять лист у гору, тоді, як другі його критикують.

Самий Чарлз Маршел, котрого отвертий лист до Смита викликав усю отсю дискусію, написав уже другого листа до Смита, себто відповідь на відповідь Смита. У сій відповіди Чарлз Маршел закидає Смитови, що Смит покирствується в дискусії з ним двома невідповідними засобами. Наперед він висуває часто свої особисті переконання, яких ніхто не може заперечити ні підтвердити, замісць того, щоби говорити про загальні переконання католицької церкви.

Відтак Смит, на думку Маршела, засланяється перед ударом Маршела в сей спосіб, що розріжнює артикули католицької віри, в які він яко католик вірити повинен, від других заяв про віру, які він не конче мусить приняти, а межи якими він зачисляє навіть папські енцикліки. Маршел каже, що то розріжнюванне не є практичне, бо католики звичайно приймають всі заяви своїх духовних провідників. Католицьку віру треба брати як цілість, а не розділювати її на части, з котрих одні католик мусить приняти, а другі може відкинути.

По таких вводах Маршел наводить довші уступи з підручника католицької віри, виданого Джаном Джосефом Меквейом за апробатою филаделфійського кардинала Догерті, а з яких виходить, що католицька церква ще далі навчає своїх вірних середньовічних наук про висшість католицької церкви від держави, про обовязок голови держави піддержувати католицьку церкву та переслідувати другі віри, і таке инче.

Тепер Маршелови прилеслухи всі, що противилися кандидатурі Смита або римо-католицькому навчанню. Смит мав заявити, що він не буде відповідати на сей другий лист Маршела. Зате кількох римо-католицьких священиків взялося відповідати Маршелови. З них о. Дофі, близький приятель Смита, обороняє Смита сим, що мовляв книжка Меквея не є широко признана в католицькій церкві (хоч її підтвердив филаделфійський кардинал).

25,000 ЛЮДИЙ НАЙШЛОСЯ ЧЕРЕЗ ПОВЕНИ БЕЗ ДАХУ НАД ГОЛОВОЮ.

12 ЛЮДИЙ ЗГИНУЛО У ВИЛИВІ РІКИ МІСІСІПІ.

МЕМФИС, Тенесі, 18. квітня. — Ріка Місісіпі та її притоки вилляли зі своїх берегів наслідком уливних дощів у своїх верхах та несуть знищенне на великих просторах, що ростягаються на кілька стейтів.

У великих тамах, що спирають води виллятих рік, поробилися прірви, які тисячі людий безуспішно пробує залатати. Уряд начисляє, що вилив ріки позбавив даху над головою 25,000 людий. Досі нараховано 12 жертв, утоплених у повени. Маєткові шкоди обчисляють на міліони долярів.

ЯКОГО ПОХОДЖЕННЯ БУВ ВАШИНГТОН?

ВАШИНГТОН, 18. квітня. — На 63-ому конгресі Краєвого Товариства Дочок Американської Революції виступив з привітом барон Де Картіє, амбасадор Бельгії, та сказав у своїй промові, що предки Джорджа Вашингтона, революційного провідника Америки, походили з Бельгії.

РОСПРАВА ПРОТИ ПАРИ ЛЮБОВНИКІВ-ВБИЙНИКІВ.

НЮ ЙОРК, 18. квітня. — У стейтовім суді повіту Квінс роспочалася нині росправа проти пані Снайдерової та Генрі Джода Грея, які на спілку мали вбити дня 20. марта сього року мужа пані Снайдерової.

Суд відразу стрінувся з великою трудністю в підборі присяжних суддів. Першого дня росправи переброано цілу лісту, з якої вибирається присяжних суддів, але на 50 людий не найшли ні одного підходячого чоловіка до лави присяжних суддів.

СЛОНИ ВБИЛИ ЖІНКУ.

НЮАРК, Ню Джерзі, 18. квітня. — В місцевім театрі Проктора виступали в однім акті три малі слони. Коли їх виводили з театру, вони чогось сполошилися. Хоча їх сторожі старалися їх здержати, вони кинулися в дикім переполоху на вулицю, стратували одну старуху на смерть, та покалічили тяжко одного мущину, при чому й їх сторожам не обійшлося на сухо. Жінку відставлено до шпиталю, але лікарі могли лишень ствердити її смерть. Мущина вийде.

НОВИЙ КАБІНЕТ В ЮГОСЛАВІЇ.

БІЛГОРОД, 17. квітня. — В Югославії утворився новий коаліційний кабінет міністрів з В. Юкичевичом як премієром. Кабінет складається з представників радикалів, селян і демократів. Новий кабінет репрезентує всі партії кромі хорватської групи Стефана Радіча.

МОДЕРНІЗУЮТЬ НАВІТЬ КОЛЬОНСЬКУ КАТЕДРУ.

КОЛЬОНІЯ, 17. квітня. — Старинну кольонську катедру модернізують в той спосіб, що вставляють туби, щоби можна було добре чути богослуженнє. Роблять це одначе так, щоби не зіпсути навіть в дрібницях теперішнього характеру будови. Тому туби будуть так сховані, що їх ніхто не побачить.

ЗАБИТО ЖІНКУ В АРЕШТАХ.

З львівських міських арештів привезено до загального шпиталю арештантку Марію Кулик з очевидними знаками важкого побиття. Бідна жінка вкороції померла. Прокураторія почала слідство, бо всі признаки говорять, що жінку побили катюги в арештах. Це черговий варварський злочин польських тюрем.

ОБРАЗА НАЦІОНАЛЬНОЇ ЧЕСТИ.

Редактор константинопільської газети „Акшам", Недшедін Садік бей одночасно професор соціольогії в місцевім університеті, засудженний на 5 місяців вязниці за образу чести турецького жіноцтва, з дуже цікавих мотивів. У його часописі часто повторялася фраза, що численні самовбийства жінок є наслідком нещасливого кохання. Одного разу він помістив ілюстрацію з якогось європейського журналу, на якій скидали з бальону грузові мішки з написами „чемпіонатність", „совість", „мораль". Редакторові не помогла оборона, що це торкалось усього жіноцтва; суд добачив у карикатурі образу національної чести турків.

НЕВЕСЕЛА ХРОНІКА.

У Стрию різник Давид Корн так сильно вдарив наймичку свого сусіда, Кравчукївну, що вбив її на місці. — У Делятині помер від укушення скаженим псом купець Штурм. — Якийсь селянин, що вибирався до Канади, у Раві Руській на залізниці випив склянку пива і кинувся під поїзд. — У Перемишлі пробувала отруїтись кабаретова артистка Клінгерівна.

ПОДАТОК НА НЕЖОНАТИХ.

Мадярщина хоче цілою силою пари відбудуватись духово та фізично; не лише поправила опіку над літературою та мистецтвом... політичний цензурі й очищує місце на королівськім престолі, але наслідує всі краї та держави в усім, чим може. Останньою річею є податок на нежонатих, за прикладом Італії. Статистика від 1918 р. доказує, що й на Мадярщині паде автоматично зріст населення: зменшується число шлюбів, а в родинах переважає система одної дитини. В Італії платять податок від 30 року, на Мадярщині пересунули сей реченець на 10 літ пізнійше. Затє бездітні родини платитимуть податок. Із сього податку створять фонд „нагороди пильности" для родин, що мають богато дітей.

У ПОЛЬСЬКІМ ВІЙСКУ КРАДУТЬ.

Урядовці інтендантури в Лодзі за богато їхали в свою кишеню; старшина Поліховський обвинувачений у розтраті 9000 зол. Десятник коломийського 45 полку Оляк стає перед львівським військовим судом за крадіж 6000 зол., до чого признався, виправдуючись „нуждою".

СМЕРТЬ ХУДОЖНИКА Ф. ДАНИЛОВА.

На днях помер у Києві відомий український художник Ф. Данилів після довгої хороби. Небіщик залишив по собі богато надбання, передовсім картини, що змальовують добу горожанської війни на Україні.

НЕ МОЖУТЬ ЖИТИ БЕЗ ЦАРЯ.

Православний епископ Тихон відправив у Берліні богослуження за здоровля Миколи II. і членів його родини, заявивши в церкві своїм вірним, що має безсумнівні дані про те, що царська родина жива. Те саме заявив у Софії другий російський епископ, Серафім.

МЕКСИК І БЕТОВЕН.

Мексик є не менше оригінальною країною як Бетовен композитором. Тому там святкуватимуть його зовсім оригінально: уряд заборонив на протязі тижня всяку музику „джезбенду"; ні одна орхестра не має права своїми диссонансами колотити святу тишу великого композитора. Треба признати, що навіть найкультурніші країни не могли би придумати кращої форми вшанування Бетовена.

ПІДМОГА НА МАЦИ.

Нашу богату великодну паску заступає жидам худенька та бліденька маца, яку всі правовірні жиди повинні мати на свято „Песах". Із жидівської преси довідуємося, що тисячі бідних жидів звертаються до різних комітетів, щоби дати їм підмогу на мацу. А що на таку підмогу треба би на Україні і в Польщі міліонів, то вона прийде від федерації жидівських організацій у Лондоні.

НОВІ ПОЛЬСЬКІ СТАНИЦІ.

В Санисла̀вові будують на передмісті Гірка костел і римокат. захоронку. В томуж місті набуло „Коло Т. Ш. Л." власну реальність при ул. 3-мая, в якій приміщені бюра „Кола" й окружного союзу „Т. Ш. Л." та бібліотека тогож товариства.

БАНДИТИЗМ У ПОЛЬЩІ.

В околиці Сянока ствердили, що в бандитських нападах брала участь 19-літня дівчина Бронислава Бурнат, із Полян (Березів); вона вбила одну 27-літню жінку.

ПРОТИБОЛЬШЕВИЦЬКИЙ РУХ НА УКРАЇНІ ЗРОСТАЄ

БУКАРЕШТ, Румунія, 18. квітня. — До Бесарабії втікає з Радянської України богато біженців, які розповідають про нові повстання на Україні і в Полудневій Росії. В тім часі, коли комуністи по вулицях Києва чи Одеси парадують і демонструють проти чужих імперіялістичних держав, по других містах приходить до сутичок між населеннєм а червоною армією. Чека мала відновити свою діяльність. З Росії йдуть свіжі транспорти військ в сторону Києва і Одеси. Совіти поликують резерву до воєнної служби, але жовніри не зголошуються, а укриваються по селах, або втікають до Польщі і Румунії.

В КИТАЮ НАСТАВ СПРАВЖНІЙ ХАОС.

ШАНГАЙ, 18. квітня. — Американські кореспонденти подають, що в Китаю допера тепер зачинається справжній хаос. Китай має три правительства: в Пекіні, Ганкові і в Нанкінг, але всі ті уряди не богато вартують, бо їх влада залежить від сили того генерала, який проводить підчиненою урядови армією. Генерали не мають грошей і опечатують банки та забирають готівку, викликуючи через те замішаннє в торговлі. Комуністична пропаганда довела низші кляси до ненависти супроти богатшої, яка тепер дуже часто позбавлена маєтків. За те жиють собі незле самі комуністичні агітатори, що заняли місце богатих китайських купців та банкирів. Вони то тепер гарно вбираються і їздять автомобілями.

Китайські купці видали апель, в якім як непричасні до політики, звертають увагу на економічну катастрофу, яка грозить краєви.

НОВИЙ ЯПОНСЬКИЙ ПРЕМІЄР.

ТОКІО, 18. квітня. — На чолі нового міністерства станув барон Танака, син служниці февдального лорда Морі. Новий премієр зарядив сейчас виплату 30,000,000 ен як допомогу для Тайванбанку, якого банкроцтво потягнуло за собою резигнацію попередного премієра Вакатсуки.

ЩЕ ОДНА НОТА.

ЛОНДОН, 18. квітня. — Великі держави звернуться щераз до кантонського уряду з новою нотою, в якій будуть домагатися від міністра заграничних справ Чена основнійшої відповіди на їх домагання. Нота буде коротка і остра. Держави задумують братися заразом до акції в виді бльокади кантонських портів, демонстрації фльоти на ріці Янгце і окупації кантонської території. Не є виключене, що прийде до окупації Ганкова, осідку червоного кантонського уряду.

РИКОВ ЗАЯВЛЯЄ, ЩО ВЕЛИКІ ДЕРЖАВИ ПНУТЬ ДО ВІЙНИ В КИТАЮ.

МОСКВА, 18. квітня. — На всесоюзнім совітськім конгресі говорив в присутности 4,000 осіб совітський премієр Риков про міжнародне положеннє, присвячуючи богато місця чужинецькій оружній інтервенції в Китаю. Риков зазначив, що політика чужинецьких держав, головно Англії, змагає до викликання другої світової війни на Далекім Сході. Він обороняв китайський нарід, зазначуючи, що ревізія, яку переведено в совітськім консуляті в Пекіні, була переведена з ініціятиви і примусу з боку чужинецького дипльоматичного тіла, а не китайського уряду. Ненависть Англії до совітів полягає головно в тім, що совіти не далися втягнути до протикитайської акції, яку повела Велика Британія.

Риков згадав рівнож про полагодженне конфлікту з Швайцарією та зазначив, що совіти готові взяти участь в розоружній конференції, але будуть домагатися припинення воєнної індустрії та робітничої контролі над державними буджетами, щоби в той спосіб охоронити держави перед тим, щоби ні один цент не йшов на зброєннє.

В МАНДЖУРІЇ СТИНАЮТЬ ГОЛОВИ КОМУНІСТАМ.

РИГА, 18. квітня. — Російська комуністична преса подає відомости про переслідування комуністів в Манджурії. Послідної пятниці мав стяти кат на протязі 15 мінут голови 12 комуністам. Коли засуджених вели вулицями міста, несли біля них великий плякат, на якім виднiла напись: Це зрадники, що продавали рідний край большевикам. За те суд засудив їх на кару смерти. Меч зітне їм сьогодня голови.

ЛІГА ПОВИННА ВИРІШИТИ АЛЬБАНСЬКУ КРИЗУ.

ПАРИЖ, 18. квітня. — Париська преса закидує англійському міністрови закордонних справ Чемберлейнови, що він припинив альбанську розвязку, давши Мусолінієви згоду на тиранський договір, який дає право Італії вмішуватися в альбанські справи, коли ходить о підпору теперішного президента Агмед Зогу.

Італія обвинувачує Югославію цілком несправедливо о збросння і не хоче згодитися на те, щоби ті її закиди були провірені міжнародною комісією. Югославія знова побоюючися наступу з боку Італії, довела до національної консолідації, установивши міжпартійне правительство. З такого напруження може легко прийти до вибуху воєнного конфлікту, якому повинна негайно зарадити Ліга Націй, вирішуючи остаточно альбанське питанне.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НОВИЙ НАСТУП МОСКВИ

На Радянській Україні зайшли в послідних часах зміни, які дають нам дуже богато до думання. Ото з відповідальних, високих урядових посад усунено по наказу з Москви українських комуністів Шумського і Скрипника, а на їх місце покликано московських ступайків Затонського і Порайка.

Шумський був досі комісарем народної освіти і на тім полі положив немалі заслуги. Він то мав відвагу час до часу спротивитися московській політиці на освітному полі і через те вважали його московські комуністи українським „націоналістом", хоч він ним по правді не був. Скрипник знова мав дуже високе становище, бо був народним комісаром юстиції і генеральним прокуратором республики. Тепер він став народним комісарем освіти, себто заняв становище, яке що до значіння і впливу ніяк не відповідає його попередній урядовій позиції.

Дійсним диктатором України став тепер фактично народний комісар робітничо-селянської інспекції Затонський, правдивий русотяп, що буде вірно служити Москві, коли буде ходити о культурне і політичне поневолення українського народу.

В той спосіб Москва хоче продовжати систематично свою протиукраїнську політику далі. Ще перше забрала вона з України до Москви народнього комісара освіти Гринька, що подібно як Шумський старався піднести українську культуру та провести українізацію. Забрала його до Москви так, як забирали сотки літ тому взад богатьох других визначних наших діячів, щоб вони не мали змоги працювати на народній ниві, а потонули на півночі в московському багні.

Та коли Москва відважується в той непевний для неї час на так сміливі кроки, то видно, що й є їй чого боятися. Вона надто практична, щоби не бачила того, що тоді, коли збираються над нею воєнні хмари, не пора дратувати український нарід. Та видно, що національний рух в підполю на Україні став вже так сильним, що загрожує вже тепер цілости совітів. От і тому береться Москва на ризиковний крок і усуваючи людей, що хоч комуністи, але все таки мали мир на Україні, насаджує ступайків, що будуть сліпим оруддем Москви. Питанне тільки, чи це їй що поможе. Останні телеграми кажуть, що сам голова українського уряду Чубар заявив, що на Україні несупокої, що зростає терор, що динамітом розсаджують там фабрики та урядові будинки і т. п. Чи це часами не реакція на послідні зарядження Москви? Та як би не було, послідні урядові переміни на Україні є тільки новим доказом, що Москва — царська чи червона — наш відвічний ворог.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ КОНҐРЕС У КИЇВІ

(19—21 квітня 1917. року).

Закінчилися манiфестації, на яких український національний рух виявив свою силу та святкував відродження нації. За ними розпочалися численні національні зїзди в ріжних кутках України та поза нею. Ті зїзди утворювали свої організації, які повинні були провадити будову українського національного життя на всіх ділянках.

Уже на Великдень відбувся зїзд представників від всього українського вчительства, який поклав міцні підвалини під відродження української національної школи. Відбулися далі ріжні партійні зїзди, кооперативні, культурно-освітні, та инші національні. Відбулися вони по окремих повітах, ґуберніях та округах. Там творили вони ріжні політично-національні обєднання та організації, які все більше та більше організували українське національне життя.

Нарешті Центральна Рада, яка в початках була організована лише силами самого Київа, вирішила перевести реорганізацію, щоби справді представляти найширші українські національні верстви.

Для керовників Центральної Ради, та всього свідомого українського громадянства ставало з кождим днем яснійше, що український національний рух не може обмежитися лише культурними рамцями та що йому треба ставати й до політичної боротьби. Всі надії на те, що російська демократія добровільно задовольнить навіть окремі політичні домагання національно-територіяльної автономії України, все більше розвіювалися. Російська правляча й неправляча демократія в українськім національним русі побачила загрозу для свого необмеженого панування на Україні та всіма правдами й неправдами, отвертими й потаємними засобами, старалася здезорґанізувати та ослабити силу українського національного руху. До всіх жадань на українському національному полі відносилися Москалі нервово, з недовірям.

Одночасно відчулася потреба зєднати в одну цілість всі ті жадання національного відродження, виявлені окремими зїздами та організаціями. Треба було Центральну Раду перетворити у всеукраїнський репрезентаційний орган, який мавби право говорити іменем всього народу українського. Фактично Центральна Рада повинна була як найскорше стати українським парляментом, який перенявби на себе всі зносини з центральною російською владою в імени українського народу.

З цією метою Центральна Рада скликала Всеукраїнський Національний Конґрес, який відбувся в Києві 19—21 квітня 1917. року. Не дивлячись на поспішність скликання й трудність комунікації та переведення в революційних умовах орґанізаційної праці, Конґрес вийшов надзвичайно величавим та авторітетним. Ще де скільки день до відкриття Конґресу до Київа почали прибувати ріжні делеґації та представники від місцевих організацій. Прибули представники від всіх українських земель: Кубанщини, Чорноморщини, представники від фронтового українського вояцтва та від фльоти. Буковина й Галичина на конґресі були представлені делеґаціями від тих Українців, австрійських підданців, яких російська царська влада вивезла звідти, або від тих, що попали в полон.

На конґрес прибуло понад девятьсот делеґатів голосуючих та понад шістьсот співделеґатів. Таким чином конґрес мав понад півтора тисячки учасників. На ньому були представники від орґанізованого селянства, робітництва, вояцтва, ріжних культурно-просвітних орґанізацій, а також кооперативних та політичних. Словом конґрес охопив всі верстви та всі національні українські орґанізації.

З надзвичайним одушевленням приїздили делеґати на конґрес й те одушевлення не змінилося до його кінця. Всі засідання проходили жваво, урочисто, а разом з тим спокійно та діловито. Всіх єднала одна велика ідея відродження рідної країни.

Конґрес викликав надзвичайний переполох в колах русоцентристів, які побачили наочно, що даремно так довго ховали Україну. Даремно вони поклали стільки труду, на протязі соток років, щоби доконати Україну. Вона тепер воскресла до нового життя. Отже вся російська преса почала висловлювати неабиякий переляк з приводу того, що Україна веде розбиття „єдиного революційного фронту", та веде до розбиття великої Росії. Нападаючи, хоч з початку дуже обережно, на провідників українського національного руху за те, що вони „штучно роздувають національний рух", всеж та преса не могла не писати з захопленням та повагою до Конґресу. Ось зразок, як писала про цей конґрес „Кіевская Мисль", ґазета, що увесь час ставилася опозиційно, а потім явно вороже до українського національного руху:

„Треба було бачити сю загальну радість при стрічах вільних горожан свобідної країни, радість, яка, можливо, находить свій переважний вислів в українській вдачі, довготерпеливій до останнього ступня і до такого ступня вульканічний при проявах одушевлення. Сяють від тремтячого весняного усміху обличча, горячі жаром радости очі та всюди дзвінка, свіжа, кольоритна чисто-українська мова. Дружні обійми, палкі поцілунки... Словом — сімя, члени одної сімї зїхалися на своє спільне свято. Так воно й є в дійсности. Треба дуже довго і сильно терпіти, треба віками зносити ґніт політичної і національної неволі, щоб так бурливо приняти свято визволення".

Такі слова почуття викликала урочистість, що була на конґресі навіть у ворогів, які згодом не знаходили одного слова терпимости до українського політично-державного руху. Велич і краса відродження нації української вперші часи захоплювала навіть ворогів її.

Вислідом робіт національного Конґресу був вибір постійної Центральної Ради з представників від усіх ґуберній України, від кооперативів, київських центральних орґанізацій, представників більших міст України, від політичних партій, робітництва й селянства. Спочатку було обрано 150 делеґатів, а згодом в склад Центральної Ради входило більше девяти соток членів.

Конґрес зупинився лише на національно-політичних питаннях, не порушуючи питань соціяльних, якими згодом довелося Центральній Раді теж занятися. В національно-політичному питанню Конґрес ухвалив пять резолюцій, які стали основою дальшої діяльности Центральної Ради.

Конґрес ухвалив резолюції, що лише національно-територіяльна автономія у федеративній Росії забезпечить нормальнo життя українському народові. Наказав Центральній Раді як найскорше перевести реорґанізацію українського автономного життя та порозумітися з иншими народами бувшої російської імперії, щоби разом з ними утворити міцний союз для здійснення й забезпечення національних домагань.

Це були головнійші ухвали Конґресу, які повинна була Центральна Рада переводити в життя. Зорґанізувавшись, вона негайно стала до праці, яка привела до остаточного створення української незалежної держави.

Конґрес поклав початок виразній політичній бортьбі українського народу за національно-теріторіяльну автономію. Ним закінчився період культурного українського національного руху, а почався політично-державний.

Дні 19—21 квітня 1917 року навіки будуть записані в історії українського народу, як дні його воскресення до нового державного життя.

Др. Остап Грицай.

ВАСИЛЬ СТЕФАНИК

З ПРИВОДУ ЮВИЛЕЙНОГО СВЯТА.

(Докінчення).

[8]

Та всетаки, хоч який могучий той Бог, то зла людина, як властивий носій демонічного, все має нагоду збавити необачну людину:

„Та вже воно, правда, що від Божої моци ніхто не сховаеси, але бо дес такі люди є, що чоловіка збавльнют. Аді, гуцул поробив му якус біду, ци підсипав, ци розум завезав, тай шо з чоловіка зробило си? — ніц, болото зробило си. Та оце є, шо чоловік чоловіка так зопсує..." — (ibid.).

Ця перевага демонічного моменту тут і в инших нарисах Стефаника зазначується ще й тим, що картини соціяльного покривдження, матеріяльної біди тай клясового поневолення мужика не виявляють в нього, особливож у перших збірках, майже ніде свідомо програмового підходу. З традиційної культурницької фразеольоґії на цю тему тут цілими сторінками нема сліду. Затеж моменти великої матеріяльної скрути використовуються автором з далеко могутнійшим артистичним вислідом в напрямі демонічних малюнків повної фізичної або душевної немочі людини проти тортури недостатку. З цього погляду находимо між нарисами Стефаника спроби, які просто вражають своєю релятивною новістю, а передовсім силою. Спроби, в порівнанні з якими блідніють анальоґічні твори в таких реалістів малюнку, як Золя, Мопассан, або Ґоркий. Особливож, коли йде про типи із середовища нуждарів та прошаків. Тісна, сказатиб, понуро гармонійна звязь соціяльної траґіки із темним світом демонічного витворює тут такі потрясаючі подоби людської муки, що майже кожну з цих картин треба причислити до найсильнішого, що сотворило наше письменство за останні десятиліття. У Стефаника і найдрібніша картина того рода зберігає свою вповні окремішню вартість навіть без огляду на те, що це все моменти без підложа замітнішої інвенції, а тут і там, як ось в нарисі „Сама-саміська", нагадують деякими детайлями подібні малюнки в инших письменників. Картини конаючих самотників та самотниць вибиваються притім на перше місце зза своїх незвичайно сильних візійних моментів.

„...Лежала на земли та дивилася блудними очима на хрест, що був у сволоці вирізаний. Спалені губи з трудом розривала та білим язиком їх зволожувала...

...Замкнула очи. Земля у хаті розпукалася, а баба в розколібину сточувалася і падала у долину. Десь у споді чорт імив її, завдав на себе тай почав летіти з нею, як вітер. Баба рванулася тай головою грянула до стола. Кров потекла, баба схлипала тай умерла. Голову перехилила коло ніжки від стола і широкими мертвими очима дивилася зукоса на хату. Чорти перестали гарцювати, лишень мухи з розкошею лизали кров. Позакервавлювали собі крильця і щораз більше їх було у хаті червоних..." — („Сама саміська").

Колиж тут візійний елемент не свобідний від де-що вульґарних рисів (відповідаючих очевидно уяві забобонної і трівожної баби), то в нарисі „Скін", демонізм смерти відтворений автором так чудово тонко й передуховлено, що фінале агонійної візії старого Леся робить вражіння якогось просто неземського маєстату.

„...Вікна в хаті отвираються. До хати всотуеся біла плахта, всотуєся без кінця і міри. Ясно від неї, як від сонця. Плахта його уповиває як маленьку дитину, вперед ноги, потім руки, плечі. Туго. Йому легонько, легонько. Потім залізає в голов і скобоче в мозок, всотуєся в кождий сустав і мягонько вистелює. А на конець горло обсотує тугійше, все міцнійше. Вітром довкола шиї облітає і обсотує, обсотує". — („Скін).

Таких рівно чудових як і могутніх візійних малюнків, в яких попри весь демонізм смертельного видіння нема ні сліду якоїсь студено і штудерно виконструованої алеґорії, а почувається скрізь тільки природна символіка підсвідомих психічних станів, є у Стефаника може не надто багато, зза чого саме вони тим і цінніші для нас. Але демонічний момент зазначується в нього не тільки невмолимою конечностю такої або иншої траґічної судьби та таємними візіями з глибин темного царства поза світом людини. Демонізм розмальованого ним життя відбирає безталанній людині і змогу жити **як людина з людьми** та визнаватися у світі так, як треба розумному чоловікови. Стефаникові люде всі страшно самотні. А коли вони разом, то жруть себе так, як жре Проця його жінка, як жруться нещасні герої в „Лесевій фамілії", або як Митро з жінкою і дітьми („Осінь"), або як дід із сином та невісткою в „Діти", або як чудацькі герої в нарисі „З міста йдучи", і цілий ряд инших. Деякі герої Стефаника, як ось Данило або Федір — це просто страшні вицвіти душевної самоти; вони сіять з отвертими очима про те, чого бажалиб собі, або чого бояться, і одурманюють себе на яві ріжними візіями. Може тут саме жерело того, що Стефаник в ніякій зі своїх перших збірок не розмальовує якихсь широко подуманих масових сцен, тобто не уподобнює ні разу народу як свідомої свойого хотіння **маси-громади** (на подобу такоїж зреволюціонованої маси у „Фата Морґана" Коцюбинського, або у Франковім „Борислав сміється"). Навпаки, коли Стефаник раз одинокий малює селян як масу в нарисі „Май", то вона являється чередою

Конан Дойл.

ЗНАК ЧОТИРОХ.

(23)

— Це залізна скринка, відповів він, а в ній декілька малих родинних памяток; для других вони не мають ніякої вартости, але мені жаль було б їх втратити. Зрештою я не прошак; я можу нагородити вас, молодий сагібе, і вашого ґубернатора, як мені дасте захист, якого мені треба.

Я не зважувався довше балакати з ним. Чим довше я дивився на його перелякане обличча, тим тяжше видавалося мені вбивати його з холодною розвагою. Найліпше було покінчити як найскорше.

— Заведіть його до головної варти, приказав я. Обидва сіки станули побіч нього з права і з ліва, великан станув за ними по заду, і так помашерували вони через темну браму. Мабуть ніколи смерть не йшла так близько за людиною. Я лишився з ліхтарнею на брамі і прислухувався рівномірному тактові їхніх кроків через самітні коридори. Нараз цей гамір втих, а замісць нього я почув голоси, відгомін рукопашної бійки і гомін важких ударів. За хвилину я завважав з переляком, що хтось наближається поспішно до мене, і я почув голосний стогін і сопіння. Я обернув швидко ліхтарню до великого коридору і побачив, як товстий купець біг наче вихор з кривавою раною на чолі. Зараз за ним скакав наче тигр великий, чорнобородий, сік з блискучим мечем у руці. Ніколи я не бачив людини, щоб так скоро бігла як той малий купець. Він випередив був сіка і я бачив, що він вирятується, як тільки йому вдасться перейти попри мене і дістатися на вільне поле. Моє серце змякло, але на думку про скарб воно закаменіло знову. Коли він перебігав попри мене, я кинув йому поміж ноги мою рушницю так, що він перекинувся двічі, наче підстрілений крілик. Заки він встиг ще піднестися, стояв уже сік над ним та вбив йому в бік свій ніж. Малий купець не застогнав ні разу, не задріжав навіть, тільки, як впав, так і лишився.

Бачите, мої панове, що я додержую своєї обіцянки. Я розказую вам цілу пригоду так, як вона була, не прикрашуючи нічого на мою користь.

Тут Смоль пристанув та простягнув звязані руки по склянку віски з водою, що йому змішав Говмз.

Мушу признатися, що ця людина наповнювала мене найглибшою відразою. Він холоднокровно брав участь в убивстві і розповідав тепер про те спокійно, майже легковажно. Здавалося мені, що ніяка кара не була б за тяжка для нього; що найменьше з мого боку він не міг рахувати на співчуття. Шерлок Говмз і Джонс сиділи, сперши руки на коліна, і були цілком заняті оповіданням, але їхні обличча зраджували теж обриджіння. Смоль завважав, мабуть, це, бо став говорити далі з певною закраскою впертости в голосі й поставі:

— Очевидно, все те було цілком зле. Але я хотів би знати, чи багато на мойому місці було б відкинуло участь в поділі добичі, щоб дати собі підрізати горло. Крім того тут ходило про моє життя або його. Як би йому вдалося вирятуватися, тоді ціла історія вийшла б на верха, і мене б були правдоподібно розстріляли. Під такий час в таких випадках довго не возилися. —

— Продовжуйте своє оповідання, сказав коротко Говмз.

— Отже ми понесли його через браму, Абдуляг, Акбар і я. Малий купець був дивно важкий, Магомет Сінґ остав був на варті. Ми понесли його на приготоване місце; через довгий крутий коридор ми пішли у велику залю, де кругом лежали відломи розваленого муру. В одному місці земля була запала і творила природний гріб. Там ми зложили купця Ахмета і прикрили його цеглою. Потім ми вернули до скарбу.

Скарб лежав ще там, де Ахмет упустив його, коли на нього напали. Це була та сама скриня, що тепер лежить відчинена на вашому столі. До металевої завіси був привязаний шовковим шнурком ключ. Ми відчинили її, і світло ліхтарки впало на збірку шляхотних каменів, які я знав дотепер, може, з описів або бачив десь у сні, але ніколи в дійсности. Їх блеск осліпив наші очі. Наситившися їхнім виглядом, ми вийняли їх і зробили список. Було там перше всього сто сорок і три діяманти найчистіщої води, між ними один „великий Моґуль", про якого казали, що це величиною другий камінь на світі. Далі було там девятьдесять сім дуже гарних смараґдів, сто сімдесять рубінів разом уже з малими. Далі було двісті десять сафірів, шістьдесять і один ахат, алі берилі, оніксі, туркуси у великій скількости та иньші шляхотні каміні, назв яких я тоді навіть не знав, аж пізніще я познайомився з ними краще. Було там та кож яких триста гарних перел, з того дванацять у гарному золотому вінкові. Їх мусів пізніще хтось виймити, бо я не найшов уже їх, коли дістав скринку знов у свої руки.

Порахувавши наш скарб, ми поклялися ще раз держатися разом і додержувати таємниці. Ми рішили заховати нашу добичу в безпечному місці, поки країна не успокоїться, а після того поділити її поміж себе. Носити при собі такі дорогоцінности було під той час небезпечно і було б напевно звернуло на нас підозріння. Такого мсця, де можна б було їх безпечно заховати, в кріпости не було. Ми мусіли перенести скарб у ту залю, де був похований труп. У найкраще задержаній частині муру ми зробили діру, сховали в ній скарб і закрили діру знов камінням. Ми назначили докладно те місце, а на другий день я зробив чотири пляни, по одному для кождого з нас і поклав під ними „Знак чоторох"; бо ми поклялися держатися разом як один; ніхто не мав мати більшої користи від другого. Цеї присяги я ніколи не зламав — на те клянуся і кладу руку на серце.

Знаете дальший перебіг індійського бунту, мої панове. Коли Вільсон заняв Дельґі, а сер Колін освободив Люкнов, опір був зломаний. Напливали нові війська, і Нана Саґіб втік за кордон. Відділ під проводом капітана Ґріседа заняв Аґру і прогнав повстанців. Приверненo спокій, і ми чотири почали надіятися, що вже недалекий час, коли будемо могли поділити добичу і втікати разом. Але одна хвилина знищила всі наші пляни: нас зловили як вбивців купця Ахмета.

А сталося це так: Раджа передав був Ахметові свій скарб, бо знав, що це певна людина. Але люде на сході недовірчиві. Отже, що він робить? Він поставив біля Ахмета другого ще більш певного слугу, щоб він слідкував за Ахметом. Цей не спускав Ахмета з очей і йшов за ним наче тінь. Тої ночі він ішов теж за ним і бачив, як Ахмет зникав у брамі. Очевидно, він думав, що Ахмет найшов у кріпости захист. На другий день він дістався сам до кріпости, але не міг найти ніде сліду Ахмета. Це видалось йому таким дивним, що він балакав про те з одним підофіциром, і незабаром ця справа дійшла до відома команданта. Командант приказав шукати всюди докладно, і тоді найшли трупа.

(Дальше буде).

сонних рабів, що „в стоячім сні... півпритомні і безмежно байдужі“. Значить, це знову ніяка громада, тільки збіговище самотних нуждарів, які таксамо як і нещасний Данило одним тільки журяться, а саме, чи пан буде гніватися, чи ні. Бо такі люде, як отсі, що їх здебільшого виводить на овид своїх перших оповідань Стефаник, просто не в силі витворити якоїсь свідомої громади; ще не нація, тільки закріпощені номади. І в тому певно один з відемних рисів у Стефаниковій творчости тому, що тим вона дуже однобічна і також тісно звязана з даним часом і простором, як і сюжети народних дум. Але, коли я і роблю Стефаникови закид з того, що нарід в його нарисах ще не дозрів до вершин свідомої себе національної громади, то відношу той закид тільки до перших збірок, намічую притім як прегарні спроби змальовування свідомих людей згадані вже мною нариси „Лист“, „Засіданнє“, „Такий панок“ та головні нариси в останній „Земля“, а позатим зазначую, що весь характер Стефаникового таланту, весь напрям його творчости і найглибша основа його артистичної духовости мусіли йому досі важко утрудновати той підхід до людини, якого письменникови треба, аби малювати цю людину в її якихсь геройсько-визвольних змаганнях. Бо від демонізму до серафізму, від елементарно злого до елементарно доброго, від світогляду найглибшої трагіки до світогляду промінного ідеалізму — всетаки крок дуже великий, дуже важкий, а іноді й зовсім неможливий. А Стефаниковий світ, хоч це й не світ елементарно злого, то проте світ демонічних глибів і демонічної темряви, і світ найглибшої трагіки. Якжеж йому видвагатися понад нього з усім і без решти? Він же навіть в нарисах збірки „Земля“, збірки оповідань про нарід, що бореться, зберігає вповні лінію великого трагізму, і таксамо потрясає відгуками демонічного в людині, як і колись. Значить, повної гармонії демонічного й животворящого (в людині і в житю) у Стефаниковій творчости треба нам щойно дожидати. Але годі притім не завважати й того, що в демонічній темряві життя, розмальованого досі Стефаником, усетаки дадуться відмітити риси позитивні, які навіть найгреспішим його картинам додають якогось ледви помітного ореолу, ореолу— „sit venia dicto“ — боротьби за краще. Коли Лесиха з дітьми бє пяного Леся на вулиці і відбирає йому добро, яке він хотів продати на горівку, то вона всетаки боркиня життя. Коли Митро лютиться на свою біду, то він не хоче ставати її безвольною жертвою. Коли Іван Дідух в „Камяному Хресті“ — в таку далеку дорогу вибирається, то він хоче добути нової долі. Коли Гриць Летючий топить Доцю, а господар в нарисі „Катруся“ не в силі дивитися на те, як недуга дочки пожирає все майно в хаті, то і тут є проблиски того бунту мужицького терпцю проти всякої муки, яку такими безсмертними словами зясовує Семен у „Кленових Листках“. І так скрізь дасться знайти у Стефаника благословенна іскра бунту раба проти пана, якої не добачується, зазвичай тому, що велике богацтво надзвичайних крас художньої сторони його творчости такий дослід немало утруднює.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Отсим повідомляєсь членів Бр. св. Василія, від. 339, що місячні збори відбудуться в суботу, 23. квітня, о годині 4-ій пополудни, під ч. 610 S. American St. З причини Великодних Свят проситься всіх членів явитись, бо є важні справи до полагодження. — І. Сорока, предс.; І. Бішка, кас.; О. Будай, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Володимира, від. 162, повідомляє своїх членів, що звичайний мітінг відбудеться дня 23. квітня, в суботу, о семій годині вечером. Проситься всіх членів прийти на означений час. — В. Баран, предс.; М. Гнатів, секр.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯК НАРІД РОЗУМІЄ КОНКОРДАТ І ЦЕЛІБАТ.

Про богато справ говорить наш нарід в Америці. Про народні доми, і про народні школи, і про висилку делегації на радянську Україну, і про збірки на ріжні старокраєві цілі, і ювилеї великих українських діячів, як Шевченка й Франка і таки про се американське життє, про робітництво і про бизнес, і про богато а богато других справ.

Та все таки, о скільки я чую, справа церкви не втихає. Як я бачу з розмов, люди читають про сю справу не лишень газети, але й книжки. З розмови з ріжними людьми видно, що вони таки добре взялися до читання української історії, бо знають, що минувшина нашого народа може їх богато навчити.

Історія українського народа доказує тим, що її читають, що все те, що тепер вороги витівають з українським народом, се не почалося нині, але має свою давну минувшину, має гейби своє коріннє в далекій глибині. Ми читаємо в газетах про польські заходи спольщити наш нарід, про ріжні целібати й конкордати, але як читаємо історію, то бачимо, що сі заходи до спольщення нашого народу заповідали ще польський Єзуїт Петро Скарга й польський король, а його ученик Жигмонт Третий, коли вони спроваджували на Литву Єзуїтів та роспускали їх як гончі собаки по лісі, на всю Україну. Коли польський уряд і польські епископи та польські Єзуїти натискали православних Українців робити унію з Римом, то вони вже тоді мали надію, що може колись при помочи унії їм удасться спольщити й златинити наш нарід. З їх намірів видно, що унія для них се лишень переходовий стан, який вони скорше чи пізнійше скасують, а на її місце стануть заводити латинство, вже не підмішуване українськими православними обрядами.

Нам якраз прийшлося жити в той час, коли се пробують робити. На те Поляки зробили конкордат з Римом, щоби українські униятські епископи й священики були віддані під владу польського уряду. Відтак стали касувати всі права, які мала униятська церква після тих конкордатів, які підписано підчас унії. Заводять тепер приміром целібат, хоча в унії обіцяно, що униятська церква має бути звільнена від обовязку целібату. Заводять тепер календар, хоча в унії обіцяли униятській церкві право держатися старого календаря, як вона захоче. І так поетепенно думають позносити всі права унії, аж поки унії не стане й сліду, а всі Українці стануть латинниками, а ставши латинниками, стануть також і Поляками.

Здавалобися, що проти таких заходів повинні повстати передовсім священики уніятської церкви. Деякі справді повстають, але не всі. Найшлися серед священиків уніятської церкви такі люди, які готові дозволити на знищеннє всеї уніятської церкви, коби лишень вони мали товсту парафію. Як у часи Христа Юда продав свого Учителя, щоби лишень дістати 30 срібних, так нині случаються нові Юди, які за посаду продають Польщі свою Неньку-Україну та свою церкву, якій вони обіцяли служити.

Але Юді не вдалося його діло. Власне своєю зрадою він причинився немало до поширення християнства. Через кров Учителя, якого він продав невинно, віра Христа поширилася на міліони людий. Таке саме станеться й з ділом тих, що нині не повстають за правду, але йдуть нищити український нарід для польської ласки. Всі запущення Поляків над нашим народом на нічо Полякам не здадуться, а з мученичої крови українських мучеників виросте богато свідомих українських борців. Юдине діло не поведеться. Воно впаде під ударом тих борців, що повстануть з крови мучеників. Український народ переборе ворогів, і чужих поганців, і своїх Юдів. Встане колись вольний народ, а ті Юди, що за срібняки Україною з Польщею торгували, перейдуть в історію з пятном вічної ганьби.

Григорій Бардак,
Бруклин, Н. Й.

РЕЦЕПТА.

Лікар (до штукаря, що проковтує мечі): Не проковтуйте вже ні кавалерійських шабель ні баґнетів. Можете ще лише проковтувати малесенькі десерові ножики задля продовжування вашого заняття.

ЖИДІВСЬКІ КОЛЬОНІЇ У КРИМУ.

Перші жидівські кольонії у Криму з року 1923 займали з початку 15,000 десятин простору. Тепер є вже у Криму понад 40 жидівських кольоній, що займають 25,000 десятин простору. На найблизчі роки передбачено дальші місця для жидівської кольонізації у Криму.

Ів. Німчук.

Олександер Мишуга як мистець і людина.

СПРОБА ХАРАКТЕРИСТИКИ.

Олександер Мишуга — вимкова постать як мистець і людина. Вимкова з того погляду, що його незрівняний теноровий голос і його благородна, ніжна душа й чутке, вразливе серце дозволяли йому творити з одного боку мистецькі креації справді надзвичайного рівня, а з другого — діла-добродійства тревалої вартости і невянучої слави. Це був дійсно один з наших найбільших мистців співу й один з найкращих, найбільш тямучих українських громадян.

Нинішнє наше покоління мало або й нічого не знає про мистецьку каріеру й небувалі мистецькі успіхи Олександра Мишуги. Причиною цього те, що О. Мишуга примушений був з відомих причин працювати ціле життя на чужих сценах, а також те, що наша суспільність ще не дійшла до зрозуміння того, що таке культ визначних в народі і не навчилася плекати й ширити його в науку грядучим поколінням. Нехайжеж хоч цих кілька стрічок нагадає нашому поколінню славу й заслуги того артиста з Божої ласки і великого громадянина.

Передтим кілька дат з його життя.

Ол. Мишуга уродився в 50-их роках мин. століття у Виткові Новім, радехівського повіту. Був учеником учительської семинарії у Львові, де виховався в бурсі Ставропигійського інституту. Там пізналися на його голосі і завдяки людям доброї волі він міг виїхати до Італії на науку. Таким чином став він співаком італійської школи, але згодом виробив собі свою власну систему співання й орудування голосом, у що втаємничував на старости літ цілий гурт молодих адептів співу, ведучи спеціяльну школу оперового співу у Варшаві. Виступав у ріжних операх, але найдовше, майже постійно працював у польській опері у Варшаві, ставши її гордістю і славою й полонивши весь музикальний загал того міста.

В чомуж криється тайна мистецьких успіхів Мишуги? Який був його голос?

Сучасники Мишуги, що мали нагоду його чути й подивляти, впевняють однозгідно, що тайни його успіхів слід шукати не тільки в мягкости, легкости, звучности й рідкій красі його голосу, але також у відповідній інтерпретації співаного слова. Мишуга не тільки співав, але й переживав ролю свого героя. Оповідають, що кождий виступ в опері абсорбував його так, що він після того вже не міг уночі заснути і навіть не пробував класться до ліжка. Так міг співати тільки справжній мистець-творець!

Зрозуміло, що в своїм часі були на нього спрямовані очі й серця цілої музикальної громади, всіх тих, що його хочби раз чули. Ще нині горять очі у тих, що оповідають про ентузіястичні овації після виступів Мишуги, про його великі тріюмфи й нечувані звукові ефекти, що їх він осягав. Його відтворювання і переживання на сцені з якоюсь дивною силою переносилися на слухачів, що разом з ним плакали, горювали і раювали, переживаючи глибоко його ролю. Ледви чи богато співаків витворювало таку дивну атмосферу на салі, як незабутній Мишуга. А вже в гробовій мовчанці і в найвищому напруженні чекала публика тої хвилі, коли її любимець зачне ту улюблену, солодку, головну пописову арію... А після того гураган оплесків, одушевлені оклики, цвіти. Незабутні хвилі!

Мишуга вмів, як мало хто, стилізувати контрасти і фразувати з незвичайною легкістю і мягкістю. Техніка його віддиху була незрівняна, голос його плив, задавалося, з самого серця. Коли до того додати високу музичну культуру, якою він відзначався, то матимемо перед собою образ Мишуги-артиста.

З його найбільш відомих креацій слід відмітити креації Рауля, Ліонеля, Трубадура, Вільгельма, Йонтка. Характеристичний його мистецький псевдонім: Філіппі, що під ним він виступав в операх; цей псевдонім обрав він собі в память свого батька Пилипа — і це дуже вимовно свідчить про його привязання до своєї родини. Ця прикмета його характеру не дала йому потонути в чужому морю, як це було з богатьома визначними людьми, що вийшли з нашого народу. На українську суспільність ділали глибоко пісні Лисенка в його інтерпретації (Мені однаково!), його улюблена „Помарніла наша доля“ й ін., що їх він співав на Шевченківських святах то-що. Останній його виступ на нашій естраді мав місце в часі ювилейного Шевченківського свята 1914 р., на якому він співав у Спортовій Палаті у Львові.

Про Мишугу як людину і громадянина сказано вже дещо вище. Він мав вразливе на людську недолю, просто золоте серце, яке жило всіми болями, надіями й радощами нашого народу. Відгукувався на всі наші потреби загально-національного характеру, спеціяльно опікуючись нашими музичними товариствами і ремісничо-промисловою бурсою у Львові, на яку давав постійно княжі жертви. Підпомагав також українські видавництва. У своїм Виткові допоміг збудувати церкву, словом — усі свої великанські заробітки віддавав на народні цілі. Ще на короткий час перед своєю смертю прислав на руки мої з Швеції, де заробляв лекціями співу, більшу жертву на українські сироти в Галичині.

Для повноти характеристики О. Мишуги додам, що він був великим ідеалістом; людиною глибоко-віруючою. Учасники першого українського паломництва до св. землі памятають добре, як по дорозі до св. гробу він співав у поході величне: „Тебе Бога хвалим“, що робило на всіх глибоке, потрясаюче враження.

Пять літ минуло з того часу, як не стало нашої гордости і слави — великого мецената українського народу, що щедрою рукою обділяв усіх на право і ліво, хоч сам жив незвичайно солідно і скромно, відмовляючи собі навіть найнеобхідніших річей. Нестало того, що витиснув неодну сльозу зворушення з людських очей підчас своїх виступів, але й утер неодну сльозу горя з очей потребуючих і терплячих. Нехайжеж память Олександра Мишуги живе в серцях українського народу по всі часи!

(В пяті роковини смерти пок. О. Мишуги відправлено в соборі св. Юра заходом Ремісничо-Промислової Бурси у Львові поминальне богослуженне з панахидою, підчас якої збирано жертви на Ремісничу Бурсу („Діло“).

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Просимо затямити собі:

1. — Дописі писати коротко.
2. — Виразно і читко.
3. — Лиш по одній стороні паперу.
4. — В дописях подавати лиш правдиві вісти.
5. — Писати лише про річи цікаві для усього загалу читачів, або бодай його значної части.
6. — В дописях нікого не перехвалювати без дійсної заслуги.
7. — Не лаяти нікого особисто, ані не нападати, ані не зачіпати.
8. — Не жадати звороту дописі, яку дописуватель написав за кілька минут (коли її дуже потребує, може у себе оставити відпис).
9. — Не посилати „нагляих“ дописий з домаганнем „сейчас“ помістити, бо се звичайно тільки показує, що дописуватель опізнився і хоче, щоб редакція се надоложила.
10. — Не присилати до редакції стихів і поезій недоладних щодо форми, або безвартних щодо змісту; а до того й не жадати звороту таких віршів.

Адм. „Свободи“.

ТЕАТР І ШТУКА.

ТЕАТР ROXY.

„Ankles Prefered".

Театр Roxy, який що тільки побудовано в Ню Йорку на розі 50 вулиці і 7-ої Еввї, се дійсна святиня штуки. Під кождим оглядом, де тільки не подивитися, се вершок артизму і артистичного смаку. Театр містить близько шість тисяч сиджень. Сего архитовру штуки доконав S. L. Rathafel колишній бідний еміґрант. Наші читачі в місті Ню Йорку і околиці та ті, що приїзджають до Ню Йорку з подальших сторін подивитися на місто Ню Йорк, не повинні пропустити нагоди побачити сей театр. Вистави там відбуваються безперервно пополуднями і вечерами. В сім тижни буде виставлено там кіно „Ankles Prefered", продукцію Віліяма Факса.

Поза кінові вистави ви побачите там гарні хори, танці, балети, почуєте чудову орхестру зложену з сотки музикантів, чудову музику на органах та богато иншого.

ГАРКАВЕНКО В ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

Всю українську кольонію в Провіденс запрашається прийти привитати великого силача Гаркавенка, котрий буде боротися в середу, 20-го квітня в великій гали Авдіторіюм. Радимо нашим землякам прийти і подивитися, як Гаркавенко всіх кладе на лопатки. Будуть боротися і другі пари.

(Оголо.)

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ДЖЕРЗІ СІТИ, Н. ДЖ.

Замісць святочних желань на край.

На руки „Свободи" зложив о. М. Кінаш з Елизабет, Н. Дж., $2 на старий край замісць висилки святочних желань.

СПРІНҐ ВАЛЕЙ, Н. Й.

Народний податок і коляда.

На руки Обєднання переслано на старокраеві цілі $48.25. На ту суму складаються слідуючі збірки:

Гром. Іван Брега заколядував з шкільними дітьми $10, а гр. К. Ільків заколядував і зібрав дрібнимии жертвами $9. Знова $29.25 походить з народного початку, зложеного членами Товариства „Просвіта".

Спис жертводавців буде проголошений в місячнім виказі Обєднання, куди той спис вислано.

Жертви призначено так: $20 Рідна Школа, сироти $15, інваліди $10, а $3.25 Тов. „Просвіта" у Львові.

За уряд тов. Просвіта:
І. Сивенький, предс.;
К. Ільків, секр.;
І. Брега, касієр.

АЛЛЕНТАВН, ПА.

Збірка в церкві на Рідну Школу.

В українській гр.-кат. церкві Непорочного Зачаття переведено збірку на потреби Рідної Школи, яка принесла $20.

Гроші переслано до краю через Обєднання.

ШАМОКІН, ПА.

НА Рідну Школу.

Колядники з Брейди, Па., колядували на нашу школу в Шамокін, Па., а з заколядованої суми призначили $10 на Рідну Школу в краю, які вислано до Обєднання в Филаделфії.

ГАРТФОРД, КОНН.

Відділ Союза на Рідну Школу.

Наше братство св. Івана Хрестителя, від. 277 У. Н. Союза не забуло на своїм мітінґу за рідний край. Президент К. Ґвіздь пояснив положенне Рідної Школи, а чесні члени відгукнулися на ті слова тим, що зложили $20, які вислано до краю через Обєднання. Жертви зложили слідуючі: П. Курко $1.50; по $1: М. Курдина, К. Ґвіздь, Я. Ґвіздь С. Ґвіздь, І. Шостак, Д. Йордан, К. Коба, О. Курко, О. Маслоха, С. Федирко, І. Нестирук, Катерина Дьонс, І. Гнатюк, М. Гнатюк, М. Бойко, І. Бойко; по 50 цит.: І. Бойчук, Анна Бойчук, С. Мотиль, О. О. Мотиль; по 25 цит.: Г. Курко і М. Ткачук. Разом $20.

Один пан хотів мати поліційного пса. Купив собі такого, але не бачив у нього поліційних здібностей. Пішов до купця і докоряє йому, що пес зовсім не виглядає на такого, щоби можна його вживати для поліційних цілей.

— Підіждіть іще трохи, пане, пес прецінь молоденький, підросте, то і поліційний талант у нього покажеться. Минуло щось пять місяців, але по псови зовсім не видно було, щоби то був поліційний. Тому той пан знову прийшов до купця і вже не жаліється, а таки свариться з купцем, що впав жертвою його обманства.

— Які ви наївні, пане, таж то не тяжко здогадатися, що то пес з тайної поліції.

ВІДОЗВА

ДО ВСІХ БУВШИХ ЧЛЕНІВ ВІДЕНСЬКОГО АКАД. ТОВАРИСТВА „СІЧ"!

Іменем Виділу укр. акад. Т-ва „Січ" у Відні дозволяємо собі звернутися до Вас, як до колишнього члена сьогож Товариства, з осьтакою просьбою:

Наше Товариство, яке вірне своїм традиціям, зуміло зберегти й досі престіж одної з найстарших і найважнійших українських організацій за кордоном, находиться вже від довшого часу, наслідком повоєнної економічної руїни взагалі, а крайно невідрадних матеріяльних відносин між українською еміґрацією зокрема, в такім катастрофальнім фінансовім положенню, що дальше істнуванне його загрожене. Висота місячної плати за домівку Товариства при 18. Терезіенгассе 15. (та звязані з тою домівкою необхідні господарські й льокаторські зобовязання) досягає від місяця до місяця зза постійного підвисшування її спекулянтом-винаємцем що раз більших сум, які просто вичерпують невидатні місячні доходи Товариства. Сіж доходи стоять виключно вкладками записаних Товаришів. А що число українських студентів, які вчаться тепер у Відні, розмірно дуже мале, висотах укладки з огляду на пересічну незаможність членів можливо низька, то покривание біжучих видатків і потреб Товариства з вкладок стає особливож в останнім часі формальною неможливістю, хоч більшість Товаришів і при допомозі найтяжчих заробітків намагається вдержати свою організацію. І так скрута безвихідного матеріяльного положення утрудняє і спиняє всяке нормальне життє і найактуальнійшу просвітньо-культурну роботу нашого гурта.

А істнуванне нашого Товариства та сповнюванне його національних і культурних завдань сеж з огляду на чуже середовище і потребу організаційного та ідейного згуртовання української університетської молоді, що вчиться в Відні, пекуча конечність а з тим і справа всього громадянства.

Так свідомі того, що ратуючи по нашим силам істнуванне віденської „Січі", ратуємо від упадку один з найважнійших осередків української національної думки та просвітної праці за кордоном, звертаємося й до **Вас, Високоповажаний Добродію**, з горячою просьбою, допомогти нам грошевою жертвою наладнати теперішні матеріяльні відносини в нашім Товаристві, і причинитися так по змозі до його дальшого удержання і ведення.

Відень, дня 30. марта 1927.

За Виділ:

Петро Шлемкевич, в. р., голова;
Др. Остап Грицай, в. р., пресовий референт;
Ярослава Макухівна, в. р., секретар.

У військовому шпиталі.

Одному жовнірови у військовому шпиталі наказано було гостро, що не сміє вставати з ліжка. Його відвідала наречена і він пращаючись вийшов із нею на сходи і поцілувався. Приловив його на цьому штабовий лікар і вже на другий день стояло в денному приказі: „Рядовика Н. Н. карається строгим арештом, зате що цілувався з дівчиною на сходах, замість лежати в ліжку".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

„ДОБРА" НЕВІСТКА.

Пішла раз невістка зі свекрухою в поле горох микати. Микають вони той горох і старенька свекруха взяла оден сухий горошок в рот і румигає але зісти не може, бо в неї не було ані одного зуба.

Дивиться невістка на свекруху, що та їсть горох, дивиться, а врешті каже:

— Підемо вже до дому.

— Та чого так скоро, — відказує свекруха. — От ще троха микаймо, до обіду ще далеко.

— Ні, досить уже, — каже невістка. — Ми тепер підемо до дому, а після обіду я сама піду і домикаю.

— Певно вона шкодує мене, що я стара і не можу робити, — подумала старушка і нарешті згодилася йти до дому.

Ідуть вони до дому, аж прийшлося переслазити коло хати через переляз. Старушка, ступаючи через той перелаз, якось нечайно отворила уста, а горошок, який вона від рана пережувала, — впав цілий на землю.

— От шкода, — сказала вона, — взялам собі горошок ще рано і аж тепер випав.

— То ви так один горошок цілий час румигали? — сказала невістка. — А я думала, що ви цілий час їли горох і тому кликала вас до дому, щоби ви не зїсували більше гороху, як тої вашої роботи. Коли так, то вертаймося назад в поле.

Отсе раз була невісточка.

Катря Новосад.

— Як ти гадаєш, чи Оленка буде ощадною жінкою?

— Гадаю, що так. Колиб ти бачив, який балевий стрій переробила вона собі з купелевого костюму.

ЯК БУДУЄМО СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

254.

Бр. св. Івана Хрестителя в Аволі, Па., відділ 326. У. Н. Союза.

На річнім мітінґу піднесено справу будови Сиротинця-Захисту при У. Н. Союзі. Секретар відчитав відозву від Комітету будови Сиротинця, в котрій було виказано дотеперішні успіхи в цій справі і поставлено вниесок, щоби з братської каси виплатити 50 долярів на висше згадану ціль. Більшість голосів заявилася за внесенням і ухвалено жертвувати 50 долярів на Сиротинець. Це вже третя жертва від наших членів. Перші колектори зібрали добровільні жертви 43 доляри і 75 цнт., з відділової каси в липні 1926. 25 долярів, а тепер в січни з відділової каси 50 долярів. Кромі сего маємо ще у відділі пару долярів від поодиноких членів і вишлемо, аж сума трохи побільшиться. Ану, нехай другі так попращують то Сиротинець буде в короткім часі. Цеж дуже гарна і гуманна річ. Наші колектори не встидаються збирати жертви і межи чужими, бо ми вже не одним помогли, а тепер хочемо відобрати якийсь процент. — Остаємо з належним поважанням. За уряд: Н. Колодій, предсідатель; І. Соколовський секретар; Стефан Сеньків, касієр.

255.

Тов. Любов в Ню Гейвен, Конн., відділ 370. Укр. Нар. Союза.

Відділ 370 Українського Народного Союза це не великий числом, бо всего має 128 дорослих членів. Попередно наш відділ вислав дар на будову Сиротинця-Захисту при Українськім Народнім Союзі суму 100 долярів. Однак на цім ще не конець, бо дня 20 лютого на мітінґу вибрано трех колекторів до збирання дальших жертв на таку важну ціль як Сиротинець для сиріт і Захист для старців. Колекторами зістали вибрані: Василь Слободян, Атаназій Ліпцан і Іван Вовк. Згадані панове вже нераз дали доказ свого патріотизму і здібности в таких справах, тож є надія, що і тепер можна на них числити. — Остаю з поважанням, Мих. Довгий.

256

Відділ 364. У. Н. Союза.
Відділ 355. Молодечого Союза.
Коляда на Сиротинець-Захист при У. Н. Союзі.

В залученню висилаємо 5 долярів, котрі заколядували наші діти на будову Сиротинця-Захисту при Українськім Народнім Союзі. Наші діти не забувають за такі важні справи як Сиротинець і замолоду беруться до народної праці. З того можемо радіти, бо з таких дітий певно виростуть свідомі і карні члени українського суспільства. — Остаємо з пошаною. За уряд: Петро Рак, предсідатель; Федор Солончиний, секретар; Нестор Калагурка, касієр.

257.

Члени бувшого Комітету, пп. Йосиф Стойка і Іван Сенюта, передали суму 12 долярів, щоби переслати на руки Комітету будови Сиротинця-Захисту при Українськім Народнім Союзі, котрі ось тут залучаю. — Остою з поважанням, Й. Биць.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз в даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт. коли таке оголошенне має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.